

**MINISTRY OF
FOREIGN AFFAIRS
OF DENMARK**
Danida

детектор медіа

ІНДЕКС МЕДІАГРАМОТНОСТІ УКРАЇНЦІВ: 2023 (66+)

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КОМПЛЕКСНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Звіт на основі даних кількісного дослідження,
здійсненого дослідницькою агенцією “New Image Marketing Group”,
склала співробітниця Інституту соціології НАН України Марта Наумова

© ГО «ДЕТЕКТОР МЕДІА»

Квітень, 2024

1. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2. УКРАЇНСЬКИЙ ІНДЕКС МЕДІАГРАМОТНОСТІ

2.1. **Концептуальна модель** Індексу медіаграмотності українців

2.2. **Показники Індексу медіаграмотності українців — 2023** та субіндексів

3. ДЕТАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

3.1. **Роль медіа в суспільстві** та їхній вплив на аудиторію

3.2. **Уявлення про роботу медіаіндустрії**

- Сприйняття українського медіаландшафту
- Ставлення до суспільного мовлення

3.3. **Медіаспоживання:** джерела та частота отримання інформації суспільно-політичної тематики

3.4. Користування інтернетом та **цифрова компетентність**

3.5. **Медіаграмотність:** довіра до медіа та чутливість до спотвореного контексту

3.6. Соціально-демографічний профіль опитаних

4. ГОЛОВНІ ВИСНОВКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ГОЛОВНІ ВИСНОВКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження: визначити рівень медіаграмотності серед українців віком 66+ років.

Методологія: кількісне дослідження; інтерв'ю обличчя-до-обличчя за допомогою планшета за стандартизованим опитувальником (CAPI).

Географія: національне дослідження.

Обсяг вибірки: 400 респондентів.

Цільова аудиторія: доросле населення України (66+).

Тип вибірки: цільова

Дизайн вибірки:

РЕГІОН	КІЛЬКІСТЬ ОПИТАНИХ												ЗАГАЛОМ:
	Чоловіки						Жінки						
	18-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66+	18-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66+	
Захід	0	0	0	0	0	32	0	0	0	0	0	63	95
Північ	0	0	0	0	0	18	0	0	0	0	0	34	52
Київ	0	0	0	0	0	10	0	0	0	0	0	22	32
Центр	0	0	0	0	0	32	0	0	0	0	0	67	99
Південь	0	0	0	0	0	22	0	0	0	0	0	44	66
Схід	0	0	0	0	0	17	0	0	0	0	0	39	56
ЗАГАЛОМ:	0	0	0	0	0	131	0	0	0	0	0	269	400

Полевий етап: 23.12.2022–12.01.2023, здійснений компанією “New Image Marketing Group”.

*Дослідження не проводилось на тимчасово окупованих територіях Донецької, Луганської, Запорізької, Херсонської областей та в АР Крим.

2. ІНДЕКС МЕДІАГРАМОТНОСТІ УКРАЇНЦІВ

концептуальна модель та показники індексу-2023

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ІНДЕКСУ МЕДІАГРАМОТНОСТІ

- В основу **моделі індексу** медіаграмотності покладено концепцію Лена Мастермана та результати якісного етапу дослідження «Практики медіаспоживання українців: концептуальна розробка індексу медіаграмотності аудиторії» підготовленого на замовлення ГО «Детектор медіа» (січень, 2020).
- Уточнена модель медіакомпетентності включає **чотири категорії** та **42 індикатори***:

КАТЕГОРІЇ	СУБКАТЕГОРІЇ	ЕМПІРИЧНІ ІНДИКАТОРИ (ПИТАННЯ АНКЕТИ)
I. РОЗУМІННЯ (13 індикаторів)	Розуміння ролі медіа в суспільстві	1. «Які, на вашу думку, головні завдання ЗМІ в суспільстві?»
	Розуміння глибини впливу медіа на свідомість на рівні фреймів сприйняття оцінки, а також поведінкових патернів	2. «Як ЗМІ впливають на вас особисто? Оберіть лише ті судження, з якими ви погоджуєтесь»
	Уявлення про роботу медіаіндустрії та сприйняття українського медіаландшафту	3. «Як, на вашу думку, ЗМІ відбирають події, про які інформують у новинах? Оберіть три головні критерії відбору новин редакціями медіа»
		4. «В чііх інтересах працює більшість українських ЗМІ?»
		5. «Більшість ЗМІ / медіа в Україні належать...»
		6. «Наскільки важливо для вас знати, хто є власником ЗМІ?»*
		7. «Скажіть, а ви знаєте, хто є власником телевізійного каналу...?»*
		8. «Як регулюється діяльність ЗМІ в Україні?»*
		9. «Чи державні органи в Україні контролюють те, що пишуть і говорять журналісти? В нас є цензура чи ні?»*
	Обізнаність у питаннях регулювання медіасередовища та ставлення до суспільного мовлення	10. «Скажіть, а ви знаєте, хто є власником телевізійного каналу...?»*
		11. «В Україні є суспільні ЗМІ?»
		12. «Які загальнонаціональні телевізійні канали в Україні є суспільними?»*
		13. «Які загальнонаціональні радіостанції в Україні є суспільними?»*

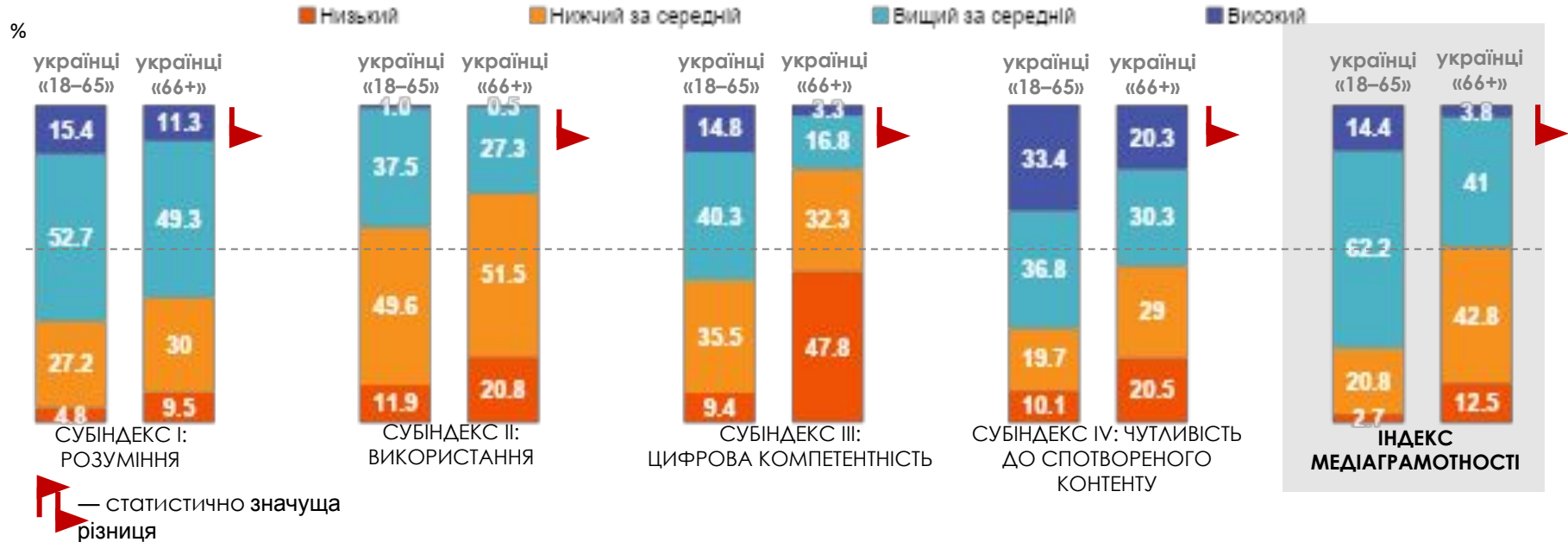
* Індикатор відсутній в останній хвилі (2022)

КАТЕГОРІЇ	СУБКАТЕГОРІЇ	ЕМПІРИЧНІ ІНДИКАТОРИ (ПИТАННЯ АНКЕТИ)
II. ВИКОРИСТАННЯ (4 індикатори)	• Кількість джерел інформації про суспільно-політичні новини за тиждень	14. «А з яких джерел ви отримували новини за останній тиждень?»
	• Тривалість знайомства з новинами в день	15. «Скажіть, будь ласка, скільки <u>часу на день</u> у середньому ви витрачали на знайомство з новинами в різних ЗМІ?»
	• Мотиви використання інтернету	16. «Для чого ви, як правило, використовуєте інтернет? Оберіть тільки те, чим ви займалися за останній місяць»
	• Пристрої, якими користуються для доступу в інтернет	17. «Яким пристроєм ви користуєтесь найчастіше для доступу в інтернет?»
III. ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ (16 індикаторів)	• Інтернет як джерело новин на суспільно-політичну тематику	18. «Звідки ви отримуєте інформацію про суспільно-політичне життя країни?» 19. «Як часто ви взагалі користуєтесь інтернетом?» 20. «В мене є акаунти в більш ніж трьох соціальних мережах»
	• Розуміння особливостей функціонування й термінології нових медіа	21. «Інтернет-троль — це програма, яка імітує діяльність людини в мережі»
		22. «Бот — це людина, яка в мережевому спілкуванні поводить себе деструктивно: ображає, принижує, провокує сварки»
		23. «Кукі (cookie) — це віруси, які можуть пошкодити роботу комп'ютера»
		24. «Я вважаю, що алгоритм новинної стрічки в соціальних медіа, підлаштований під інтереси конкретного споживача, — це маніпуляція»
	• Практики цифрової безпеки	25. «Я вважаю проблему захисту персональних даних в інтернеті наразі дуже актуальною»
		26. «Зазвичай я дивлюся розділ "Про сайт", коли вперше потрапляю на цей ресурс»
		27. «Я майже ніколи не змінюю свої паролі доступу до сайтів, соцмереж»
		28. «Як правило, я не перевіряю акаунт людини в соцмережі, якщо отримаю від неї запит у друзі»
		29. «Я застосовую двофакторну (двоетапну) автентифікацію скрізь, де це можливо»
		30. «Я ніколи не користувався/-лась VPN (Ві-пі-ен) – програмою яка приховує IP-адресу і шифрує всі дії в інтернеті»
		31. «Іноді я проходжу жартівливі тести в інтернеті та соцмережах, наприклад: "Який я герой фільму?" і т.п.»
	• Практики створення власного медіаконтенту	32. «Я можу самостійно зняти відео, відредагувати та розмістити його в інтернеті» 33. «Я ставлюсь до ведення власного профілю в соцмережах як до інструменту формування професійної та ділової репутації»

КАТЕГОРІЇ	СУБКАТЕГОРІЇ	ЕМПІРИЧНІ ІНДИКАТОРИ (ПИТАННЯ АНКЕТИ)
IV. ЧУТЛИВІСТЬ ДО СПОТВОРЕНОГО МЕДІАКОНТЕНТУ (9 індикаторів)	Чутливість до дезінформації / фейкових новин	34. «Сьогодні багато говорять про неправдиві новини, дезінформацію, яка поширюється ЗМІ. Наскільки ця проблема актуальна особисто для вас?» 35. «За якими ознаками ви визначаєте достовірну новину?» 36. «Скажіть, будь ласка, ви перевіряєте отриману в ЗМІ інформацію на достовірність додатково чи ні?» 37. «Як саме ви перевіряєте інформацію на достовірність?» 38. «Які з цих джерел інформації ви вважаєте надійними? Оберіть всі варіанти, які вважаєте правильними».
	Чутливість до маніпулятивного медіаконтенту	39. «Кажуть, що ЗМІ можуть впливати на громадську думку не тільки через дезінформацію, а й за допомогою маніпуляцій, викривлення інформації. Наскільки ця проблема актуальна особисто для вас?» 40. «За якими ознаками ви визначаєте маніпулятивне повідомлення / новину?»
	Чутливість до різноманітних маніпулятивних технік	41. «Кажуть, що ЗМІ можуть іноді розміщують замовні / проплачені матеріали — приховану рекламу під виглядом звичайних матеріалів. Наскільки ця проблема актуальна особисто для вас?» 42. «За якими ознаками ви визначаєте замовні матеріали?»

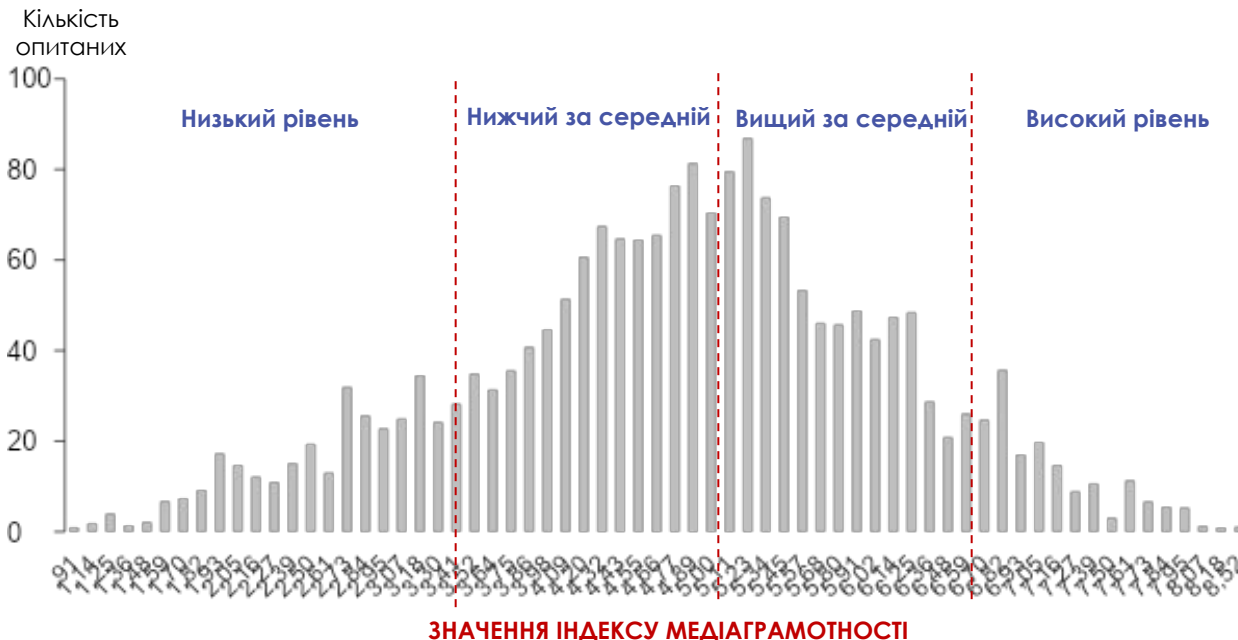

СУБІНДЕКСИ МЕДІАГРАМОТНОСТІ

- Рівень загального індексу медіаграмотності серед українців старшої вікової групи (66+) очікувано нижчий, ніж в українській аудиторії віком 18–65 років. Частка аудиторії з вищим за середній рівнем показника у групі 66+ складає **45%**, тимчасом як серед українців у цілому **76%**.
- Для категорії 66+ характерні нижчі, ніж для населення України в цілому, значення всіх чотирьох субіндексів медіаграмотності: розуміння, використання, цифрової компетентності та чутливості до спотвореного контенту.

ІНДЕКС МЕДІАГРАМОТНОСТІ - 2023

- Стандартизований **індекс медіаграмотності** має діапазон значень від 0 до 10 балів, де 0 — вкрай низький рівень медіаграмотності, а 10 — максимально високий.

- Для зручності інтерпретації індекс було перекодовано в 4-бальну шкалу.
- Згідно з отриманими результатами, медіаграмотність **13%** українців віком 66+ років є низькою, у **43%** — нижча за середню, **41%** має вищий за середній рівень медіаграмотності і майже третина **4%** — високий.

3. ДЕТАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

3.1. Роль медіа в суспільстві та їхній вплив на аудиторію

РОЛЬ МЕДІА В СУСПІЛЬСТВІ

- Частка української аудиторії віком 66+ , яка вважає, що головною місією ЗМІ є інформування громадян про суспільно значущі події, складає **68%**. Серед усієї української аудиторії вона складає **70%**.

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Які, на вашу думку, головні завдання ЗМІ в суспільстві? Оберіть, будь ласка, не більше трьох варіантів.

ВПЛИВ МЕДІА НА АУДИТОРІЮ

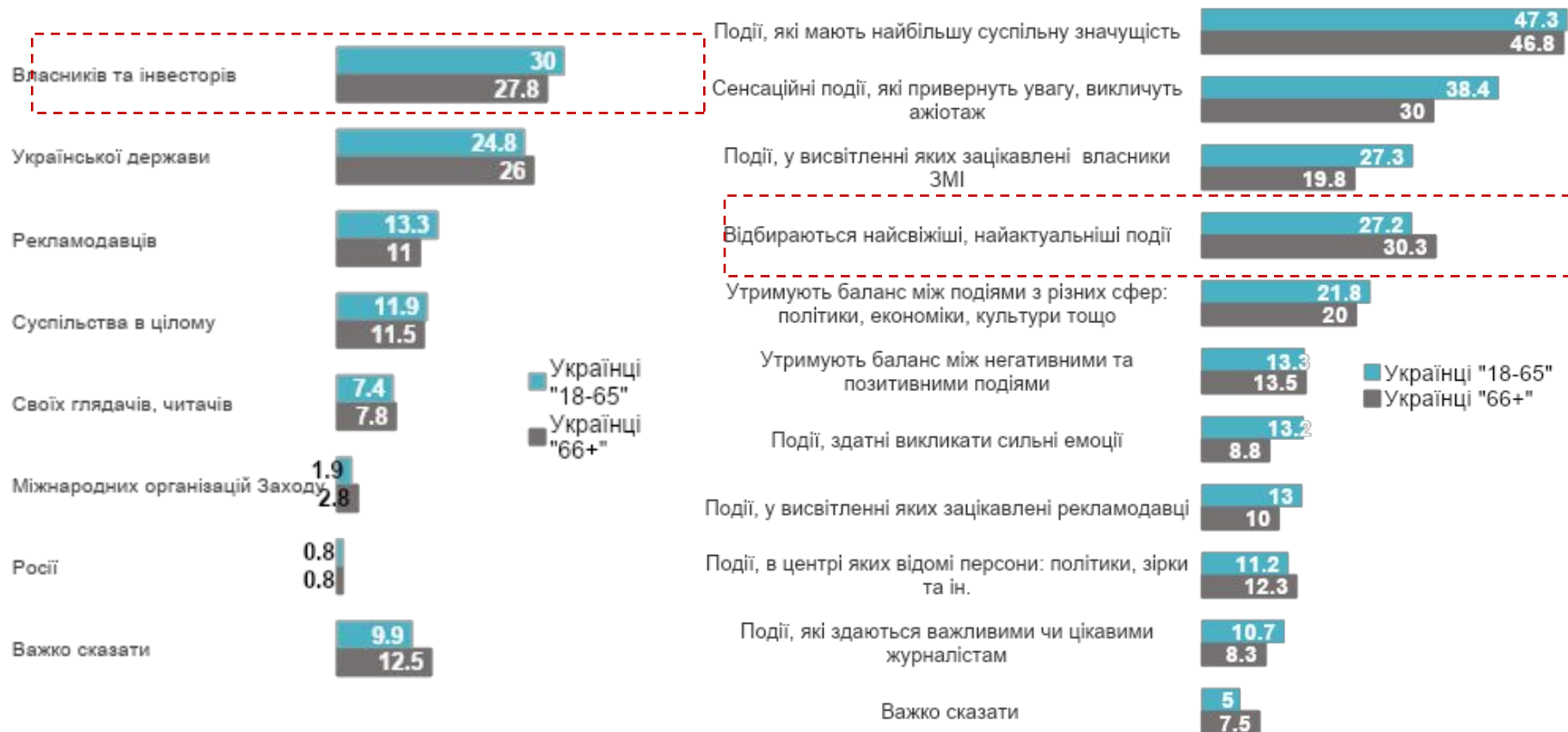
- Українці старшого віку частіше, ніж українська аудиторія в цілому (18–65), вважають, що медіа впливають на емоційний стан: **54%** проти **46%**.

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Як ЗМІ впливають на вас особисто? Оберіть лише ті судження, з якими ви погоджуєтесь.

3. ДЕТАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

3.2. Уявлення про роботу медіаіндустрії та сприйняття українського медіаландшафту

В ЧИЙ ІНТЕРЕСАХ ПРАЦЮЮТЬ МЕДІА ПОДІЇ, ПРО ЯКІ ІНФОРМУЮТЬ В НОВИНАХ

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: В чий інтересах працює більшість українських ЗМІ? Як, на вашу думку, ЗМІ відбирають події, про які інформують в новинах? *Оберіть, будь ласка, не більше трьох варіантів.*

СТАВЛЕННЯ ДО «ЄДИНОГО МАРАФОНУ»

Розподіл за статтю та рівнем доходу* 2023, %

- Ставлення до формату телемарафону серед українців віком 66+ гірше, ніж серед аудиторії 18–65 років: **38%** негативно оцінюють такий формат (проти **27%** серед аудиторії 18–65).

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Як ви ставитесь до інформаційного телемарафону «Єдині новини», який транслюється по всіх телевізійних каналах з початку повномасштабної війни з Росією? Ви підтримуєте чи ні критику влади у медіа під час війни?

* Різниця значуща на рівні 0,05.

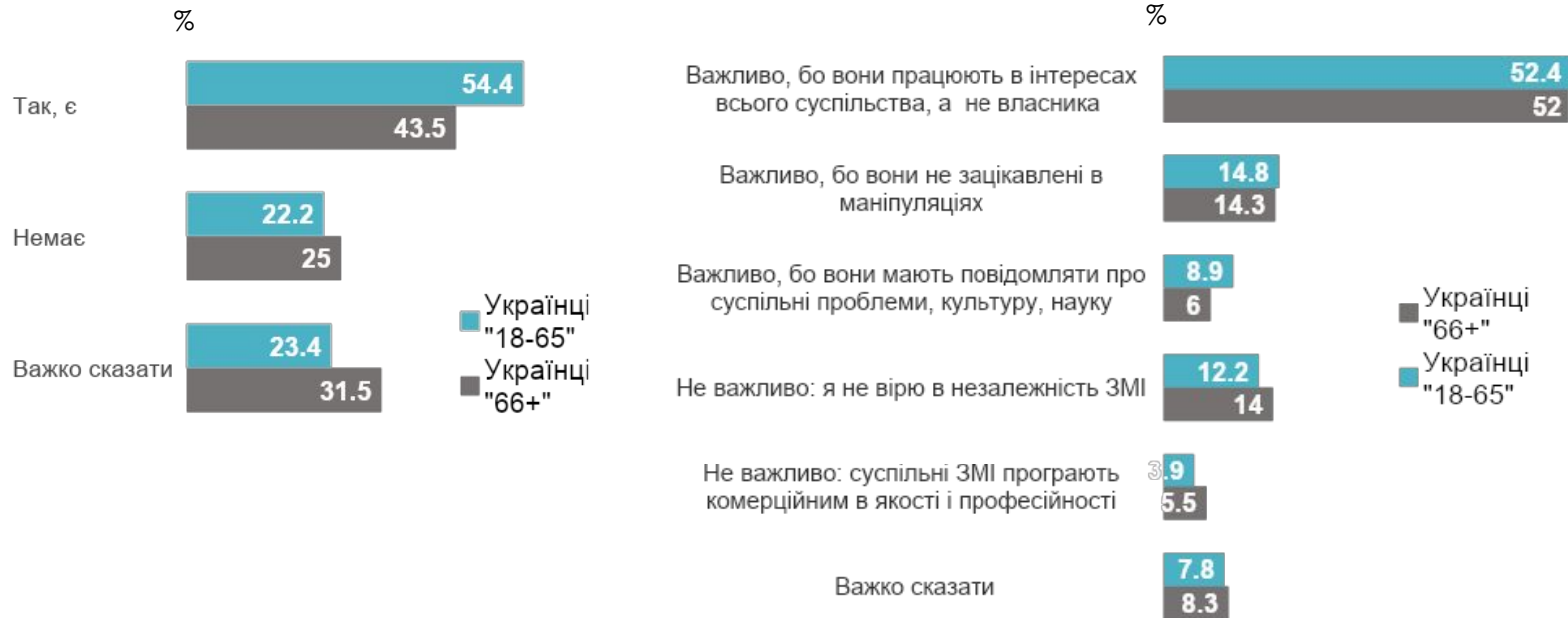
ЗМІНА МЕДІЙНИХ ВПОДОБАНЬ

- Серед змін у медійних вподобаннях українців 66+, які відбулися за останній рік, слід констатувати потужне зростання зацікавленості продуктами українського виробництва та присвячених українській історії та культурі; контентом суспільно-політичної тематики, а також матеріалами від військових експертів.
- Разом із цим від **78%** до **90%** повністю відмовились від медіапродуктів російського виробництва (у тому числі музики), офіційного та опозиційного суспільно-політичного контенту.

База: українці «66+», N= 400. Питання: Як змінились ваші медіавподобання за останній рік? Які програми / передачі ви стали дивитись / слухати / читати рідше чи, навпаки, частіше?

ЧИ Є В УКРАЇНІ СУСПІЛЬНІ ЗМІ? ВАЖЛИВІСТЬ СУСПІЛЬНИХ ЗМІ

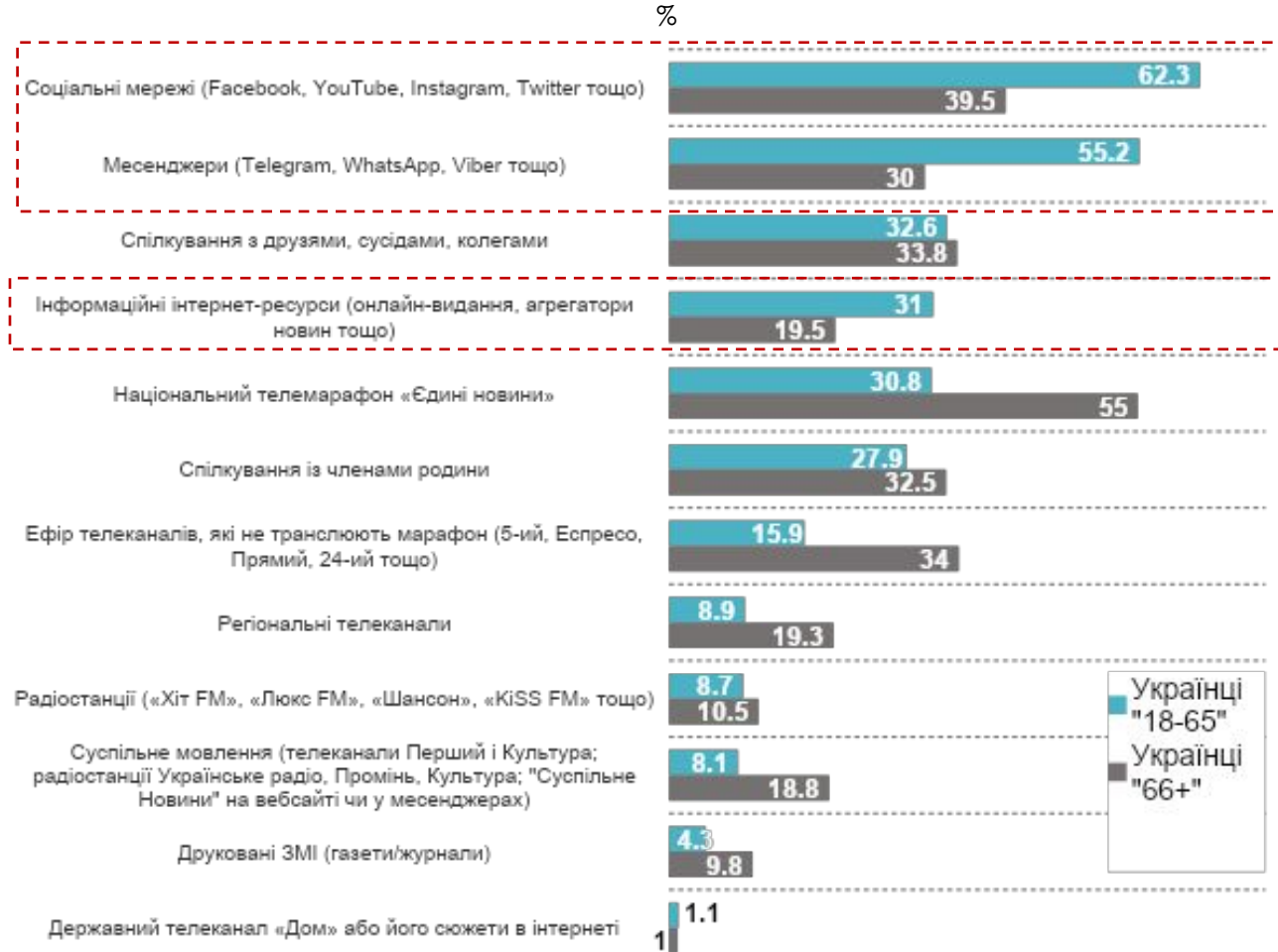
- У порівнянні з усією українською аудиторією старша вікова група (66+) менш поінформована про наявність в Україні суспільних медіа: про їхнє існування знає **44%** (серед українців загалом — **54%**).

- 72%** українців віком 66+ вважають існування в країні суспільних медіа важливим.

3. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

3.3. Медіаспоживання: джерела та частота отримання інформації суспільно-політичної тематики

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ПРО СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ

- Основним джерелом отримання інформації про суспільно-політичне життя в українців 66+ є національний телемарафон (**55%**; серед українців у цілому — **31%**);
- 40%** використовують соціальні мережі; а рівні частки (по **34%**) дивляться ефіри телеканалів, які не транслюють марафон, та спілкуються з друзями, сусідами, колегами.

ВИКОРИСТАННЯ ДЖЕРЕЛ ПРОТЯГОМ ОСТАНЬОГО ТИЖНЯ

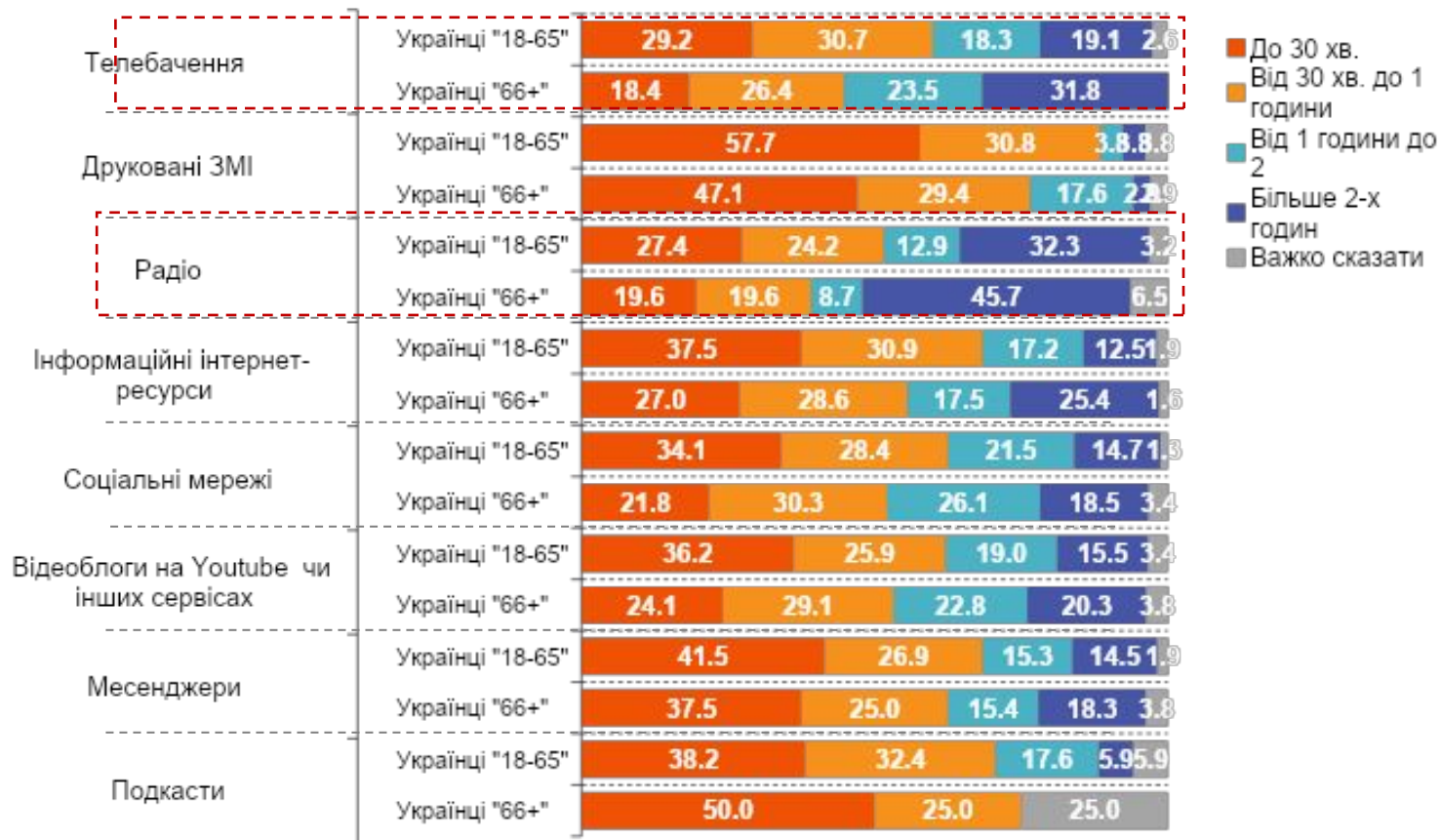
детектор медіа

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: З яких джерел ви отримували новини за останній тиждень? Як часто протягом тижня ви зверталися до (назва медіа) для отримання новин? (Серед тих, хто користується цим медіа.)

ВИКОРИСТАННЯ ДЖЕРЕЛ ПРОТЯГОМ ДНЯ

Тривалість отримання новин протягом дня, %

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Скільки часу на день в середньому ви витрачали на знайомство з новинами в різних ЗМІ?

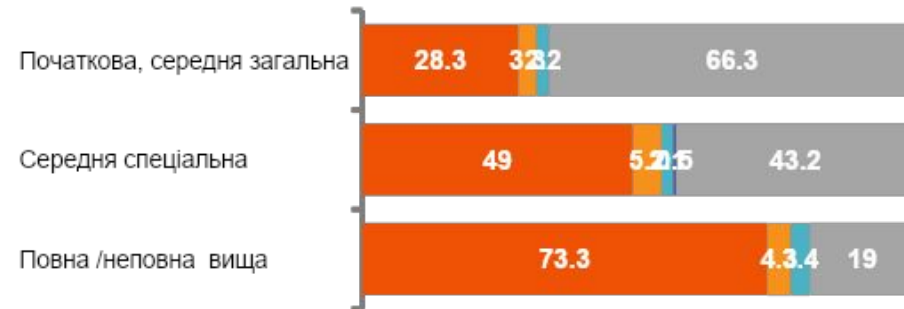
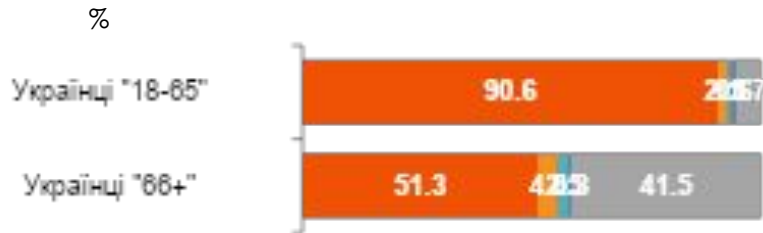
3. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

3.4. Користування інтернетом та цифрова компетентність

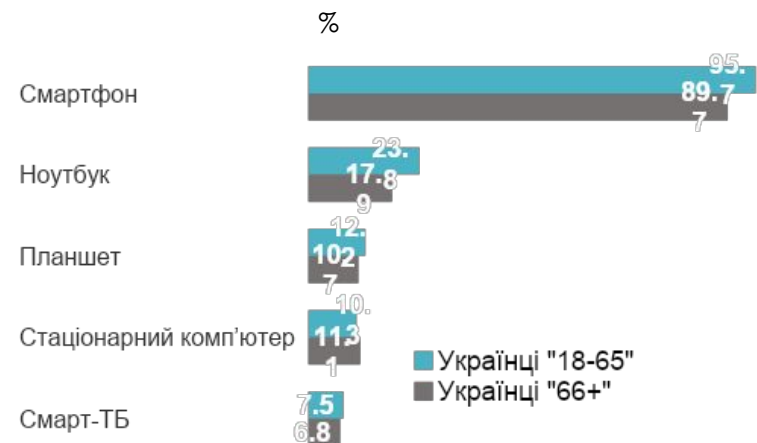
ЧАСТОТА КОРИСТУВАННЯ ІНТЕРНЕТОМ ПРИБРОМ ДЛЯ ДОСТУПУ В ІНТЕРНЕТ

Розподіл за віком та рівнем освіти*, %

Щодня або майже щодня   2-5 разів на тиждень   Один раз на тиждень   Рідше, ніж раз на тиждень   Не користуюсь Інтернетом взагалі

- Лише половина (**51%**) українців старшого віку користуються інтернетом щодня або майже щодня. **42%** не користуються інтернетом взагалі. Цілковито очікуваною є залежність частоти користування інтернетом від рівня освіти.
- Основним пристроєм доступу до мережі у українців віком 66+ років, так само як і в української аудиторії в цілому, є смартфон (**90%** проти **96%**).

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Як часто ви взагалі користуєтесь інтернетом? Які пристрої ви використовуєте для доступу в інтернет?

* Різниця значуща на рівні 0,05.

МОТИВИ КОРИСТУВАННЯ ІНТЕРНЕТОМ

- Основними мотивами користування інтернетом серед українців 66+ є знайомство з новинами (83%) та пошук необхідної інформації (70%).

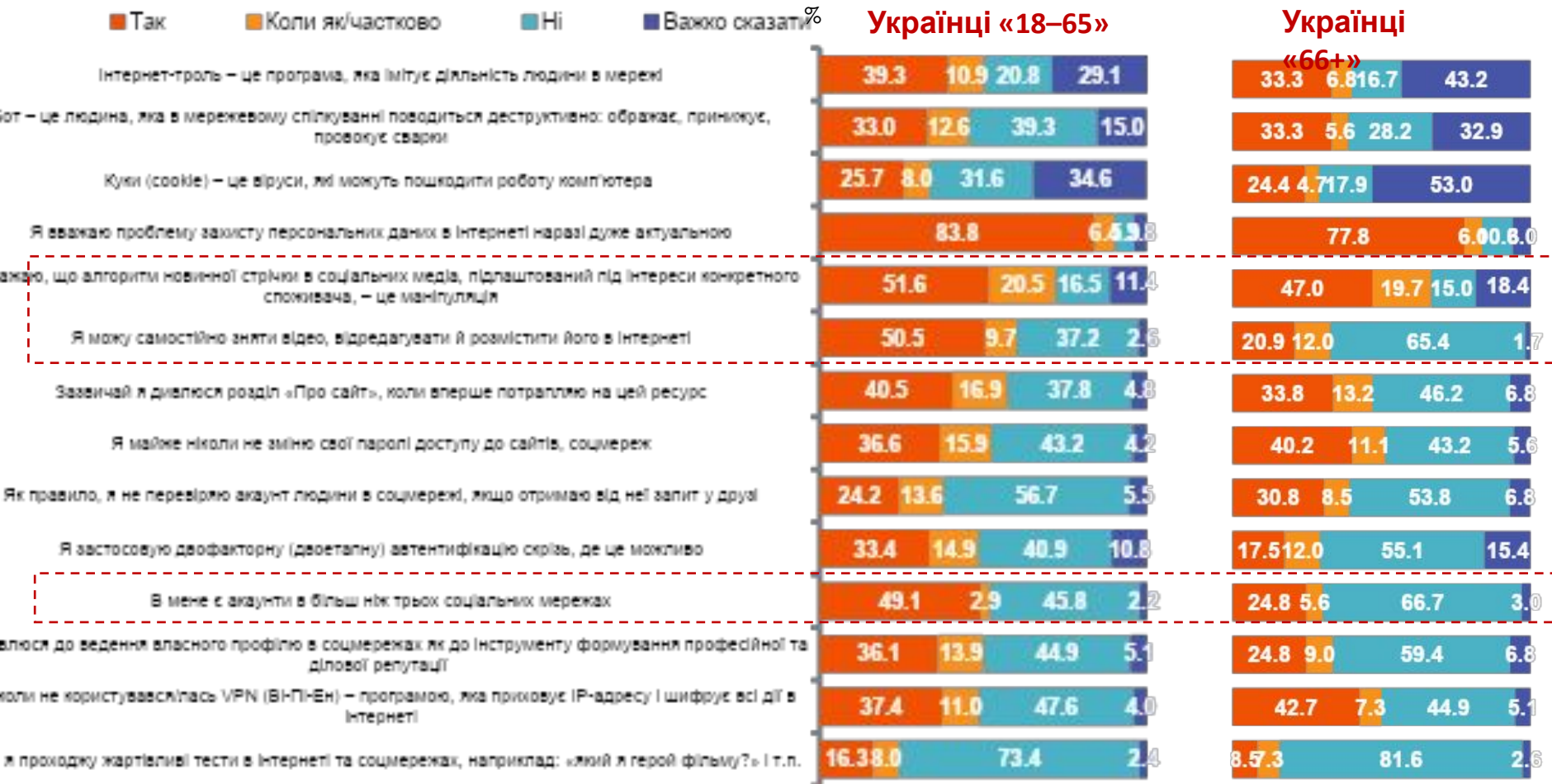
ЗАЦІКАВЛЕНІСТЬ АСТРОЛОГІЧНИМИ ПРОГНОЗАМИ

База: ті, хто користується інтернетом, N= 1132 (українці «18–65»), N= 234 (українці «66+»). Питання: Для чого ви, як правило, використовуєте інтернет? Оберіть тільки те, чим ви займалися за останній місяць.

ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ

детектор медіа

База: ті, хто користується інтернетом, N= 1132 (українці «18–65»), N= 234 (українці «66+»). Питання: Зараз я зачитаю декілька суджень, а ви скажете, чи погоджуєтеся з ними, чи ні.

САМООЦІНКА РІВНЯ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ

■ 1 - вкрай низький ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5 - високий рівень ■ Важко сказати
%

**Середній бал оцінки
цифрової грамотності
за 5-бальною шкалою**

3,4

2,9

- Середній бал оцінки рівня власної цифрової грамотності у групі 66+ складає **2,9** бала. Це нижче, ніж самооцінка українців у цілому (3,4 бала).
- **34%** користувачів інтернету 66+ оцінюють свою цифрову компетентність як вкрай низьку і низьку (серед українців у цілому ця частка складає **17%**).

3. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

3.5. Медіаграмотність: довіра до медіа та чутливість до спотвореного контексту

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ В ЗМІ: АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ТА ЇЇ ОЗНАКИ

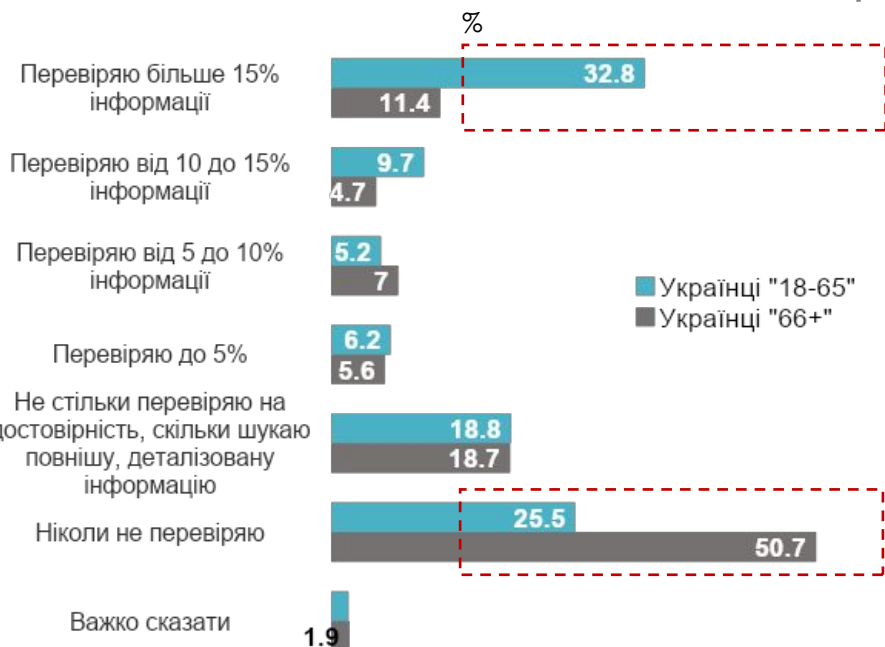
- Значущість проблеми дезінформації підкреслюють **60%** серед категорії 66+. Тимчасом як серед українців у цілому вона складає **64%**.

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18-65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Сьогодні багато говорять про неправдиві новини, дезінформацію, яка поширюється ЗМІ. Наскільки ця проблема актуальна особисто для вас?

ПЕРЕВІРКА ІНФОРМАЦІЇ НА ДОСТОВІРНІСТЬ

детектор медіа

- Лише **29%** українців віком 66+ перевіряють інформацію на достовірність. Серед усієї української аудиторії ця частка складає **54%**.

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Ви перевіряєте отриману в ЗМІ інформацію на достовірність додатково чи ні? Як саме ви перевіряєте інформацію на достовірність?

* Різниця значуща на рівні 0,05.

НАДІЙНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

- Найбільше українці 66+ довіряють інтерв'ю з очевидцями подій (**56%** проти **56%** серед усієї української аудиторії) та думкам відомих експертів (**39%** проти **31%**).

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ В ЗМІ: ЧУТЛИВІСТЬ ДО ФЕЙКІВ

**Середній бал оцінки
власної чутливості до
дезінформації за 5-
бальною шкалою**

3,5

- Власну чутливість до дезінформації українці 66+ оцінюють на **3,1** бала, тимчасом як українська аудиторія в цілому на **3,5** бала за 5-бальною шкалою.

3,1

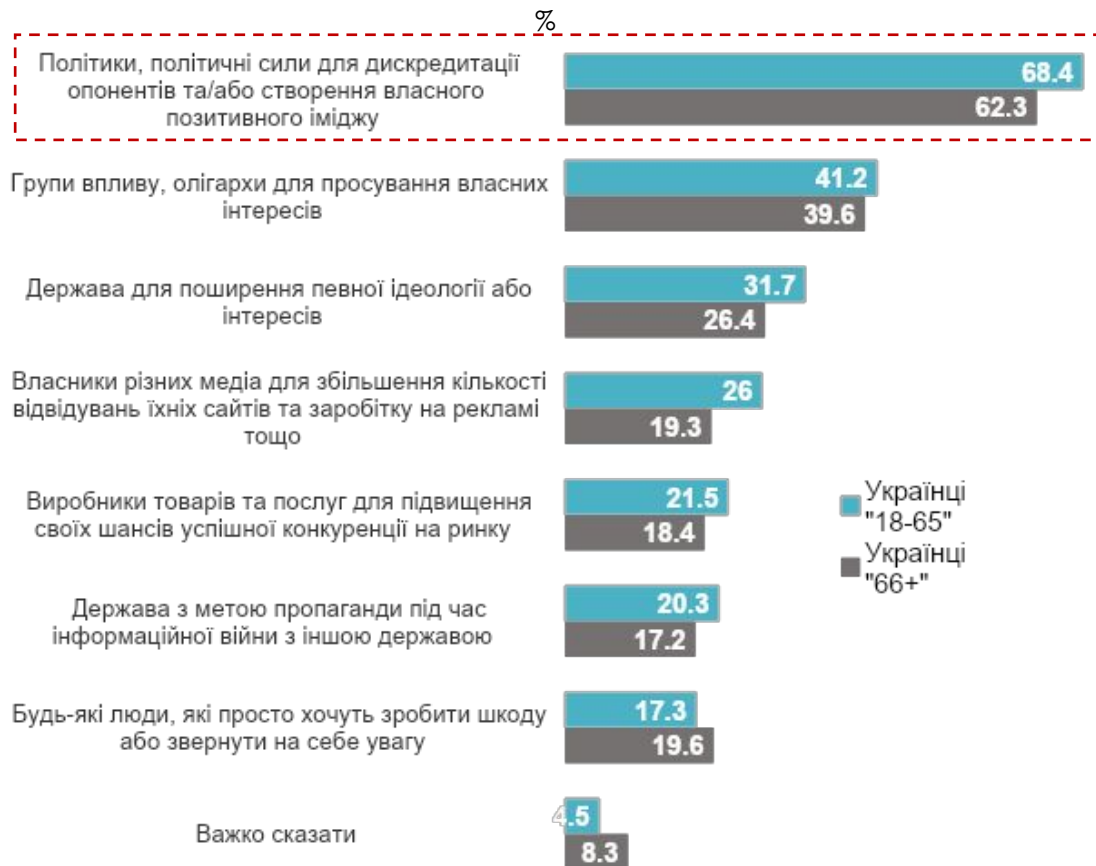

МАНІПУЛЯЦІЯ В ЗМІ: АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ТА ЇЇ ОЗНАКИ

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Кажуть, що ЗМІ можуть впливати на громадську думку не тільки через дезінформацію, а й за допомогою маніпуляцій, викривлення інформації. Наскільки ця проблема актуальна особисто для вас? Оберіть, будь ласка, три основні ознаки.

ХТО І ДЛЯ ЧОГО СПОТВОРЮЄ КОНТЕНТ ЗМІ детектор медіа

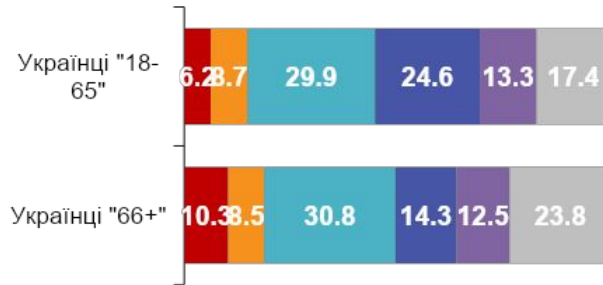
- На думку українців віком 66+, контент ЗМІ найчастіше спотворюється в інтересах політиків та політичних сил для створення власного позитивного іміджу (**62%**).
- Цікаво, що частка серед старшої вікової категорії 66+, яка вважає, що держава є інститутом, зацікавленим у продукуванні спотвореного контенту, складає **26%**. Це нижче, ніж серед української аудиторії в цілому (**32%**).

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Хто і для чого, на вашу думку, маніпулює інформацією та поширює фейки? Оберіть три головні джерела спотворених повідомлень.

МАНІПУЛЯЦІЯ В ЗМІ: ЧУТЛИВІСТЬ ДО МАНІПУЛЯЦІЙ

■ 1 - вкрай низький ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5 - високий рівень ■ Важко сказати

%

**Середній бал оцінки
власної чутливості до
маніпуляції за 5-бальною
шкалою**

3,4

3,1

- Середній бал оцінки власної чутливості до маніпуляції серед українців віком 66+ складає **3,1** бала (серед українців у цілому **3,4** бала за 5-бальною шкалою).

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Як ви оцінюєте свою чутливість до маніпуляцій у ЗМІ? Дайте оцінку за 10-бальною шкалою, де 1 — як правило, не відчуваю, коли моєю думкою намагаються маніпулювати, 10 — відчуваю спробу маніпуляції майже завжди.

ЗАМОВНІ МАТЕРІАЛИ В ЗМІ: АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ТА ЇЇ ОЗНАКИ

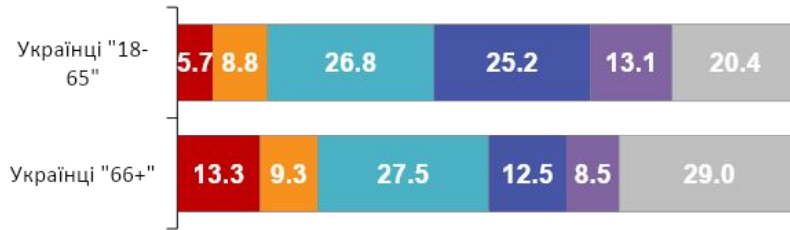
- Актуальність проблеми замовних матеріалів у ЗМІ констатує половина українців віком 66+ (**49%**); **22%** вважають її неактуальною; **20%** вперше чують про джінсу.

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Кажуть, що ЗМІ можуть іноді розміщують замовні / проплачені матеріали — приховану рекламу під виглядом звичайних матеріалів. Наскільки ця проблема актуальна особисто для вас? За якими ознаками ви визначаєте замовні матеріали? Оберіть, будь ласка, три основні ознаки.

ЗАМОВНІ МАТЕРІАЛИ В ЗМІ: ЗДАТНІСТЬ ВИЯВИТИ ДЖИНСУ

■ 1 - вкрай низький ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5 - високий рівень ■ Важко сказати

%

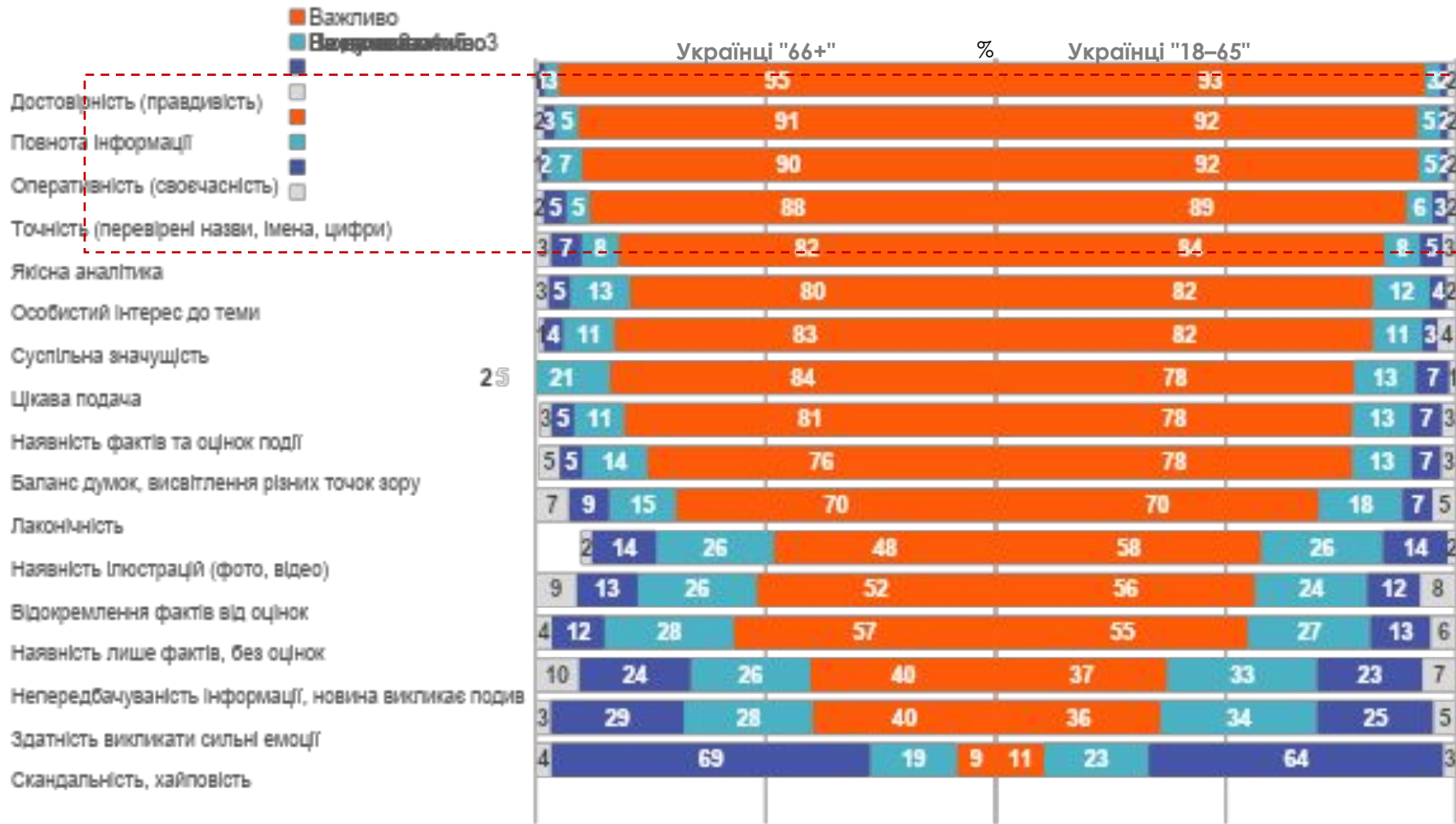
Середній бал самооцінки чутливості до замовних матеріалів за 5-бальною шкалою

3,4

2,9

- Середній бал оцінки власної чутливості до джинси серед старшої вікової групи суттєво нижчий, ніж серед українців у цілому, – **2,9** бала проти **3,4** бала.

ВИМОГИ ДО НОВИН

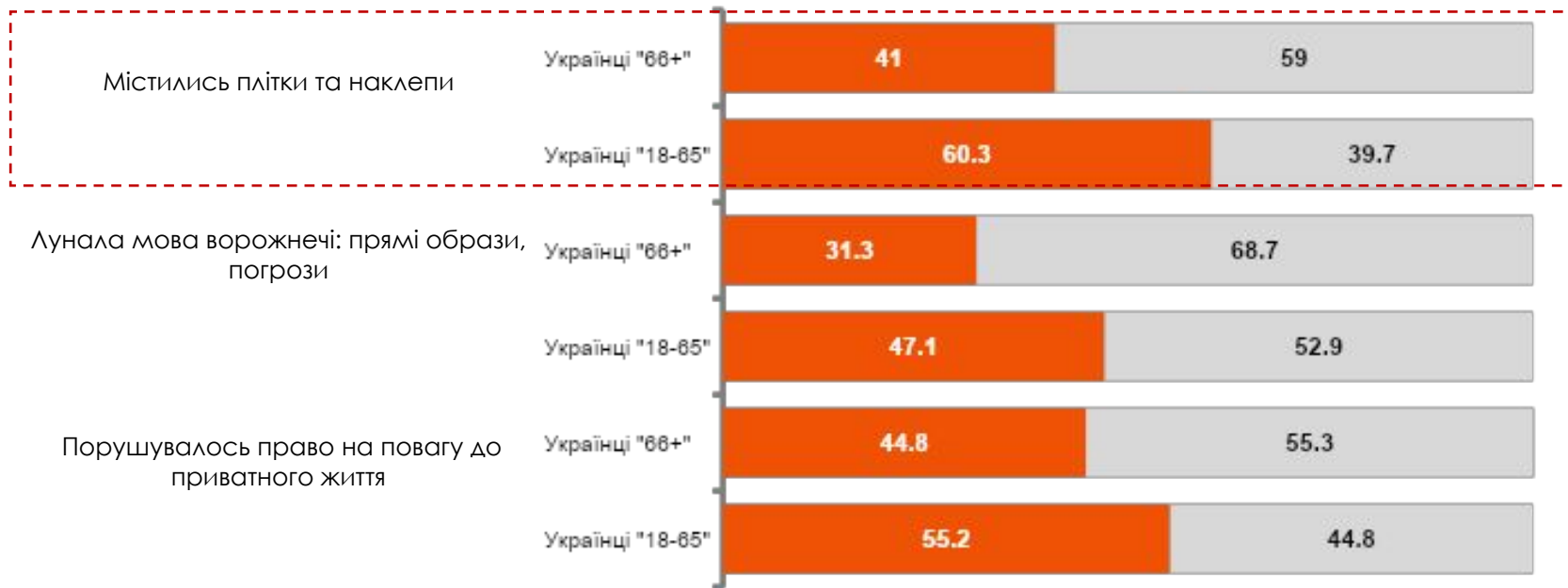
База: всі опитані, N= 1200 (українці «18-65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Які ваші особисті вимоги до новин? Важливі, чи ні для вас такі ознаки, як...?

Чи траплялися матеріали, в яких.., %

■ Так, траплялися

□ Ні, не траплялися

%

- Категорія «66+» рідше, ніж українці в цілому, стикались у медіа з фактами порушення етичних стандартів. Лише **45%** звернули увагу на порушення прав на повагу до приватного життя; **41%** – на плітки та наклепи в ЗМІ; **31%** пригадують мову ворожнечі: прямі образи, погрози.

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Вам коли-небудь траплялися в ЗМІ матеріали, в яких би ...

Чи траплялися матеріали, в яких проглядалось упереджене ставлення до людей.... %

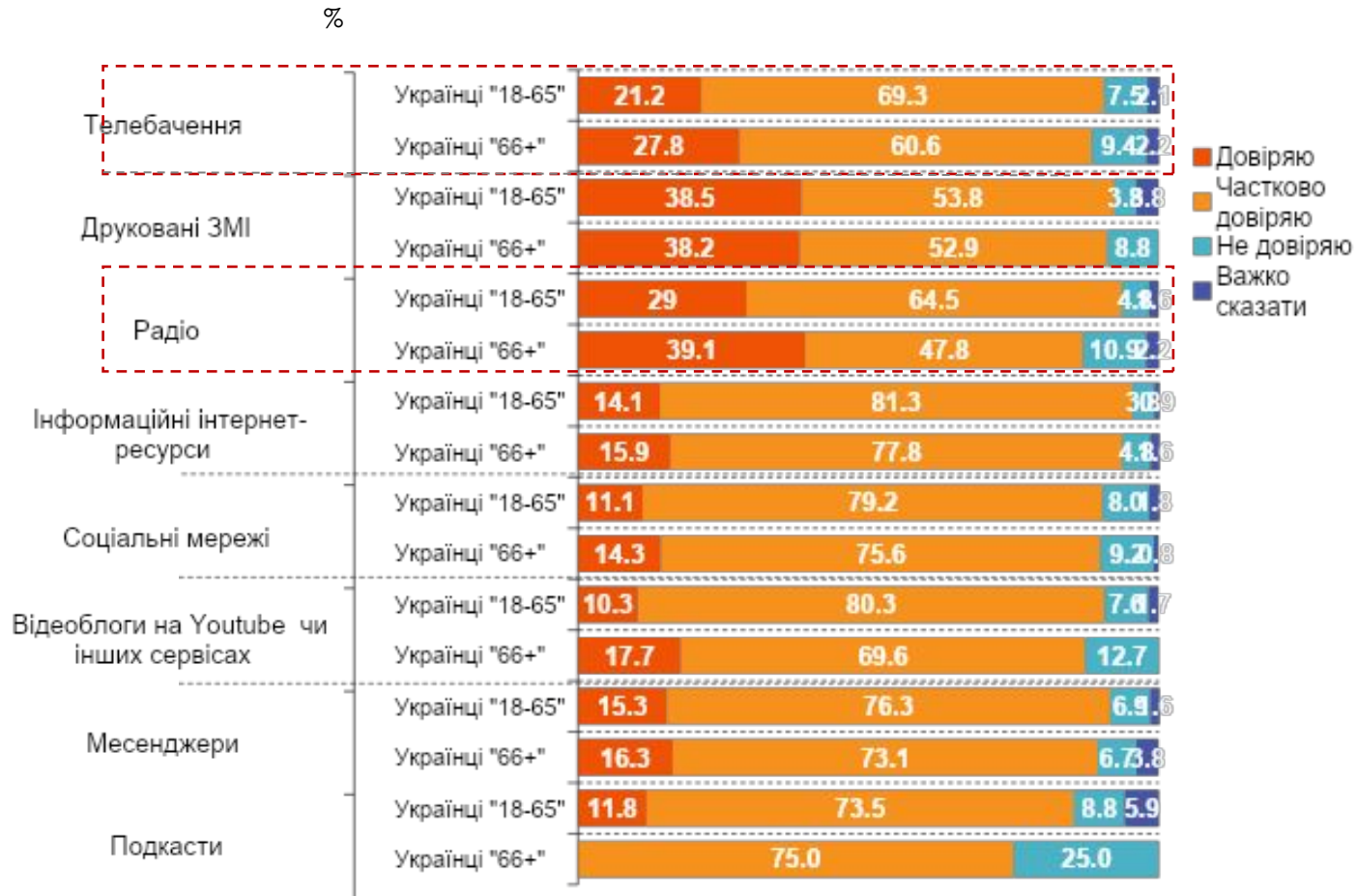
■ Так, траплялися   □ Ні, не траплялися

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18-65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Скажіть, будь ласка, вам коли-небудь траплялись у ЗМІ матеріали, в яких проглядалось упереджене чи негативне ставлення до людей... (дискримінація)?

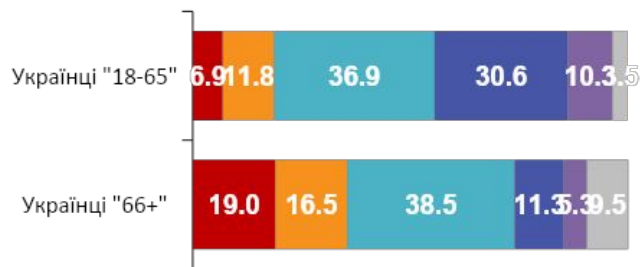
ДОВІРА ДО ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Наскільки ви довіряєте новинам із джерел, до яких час від часу звертаєтесь?

САМООЦІНКА РІВНЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ **детектор** медіа

■ 1 - вкрай низький ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5 - високий рівень ■ Важко сказати
%

**Середній бал самооцінки
медіаграмотності за 5-
бальною шкалою**

3,3

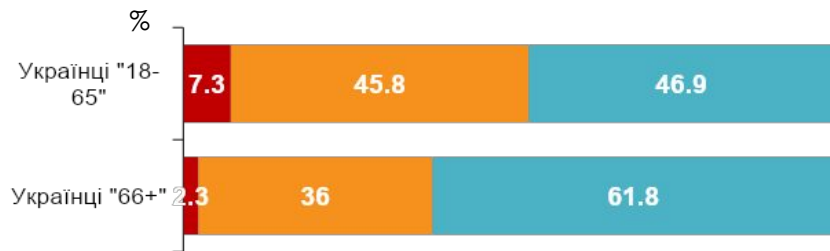
2,6

- Середній бал оцінки рівня власної медіаграмотності серед українців віком 66+ суттєво нижчий, ніж в української аудиторії в цілому, і складає **2,6** проти **3,3** бала.

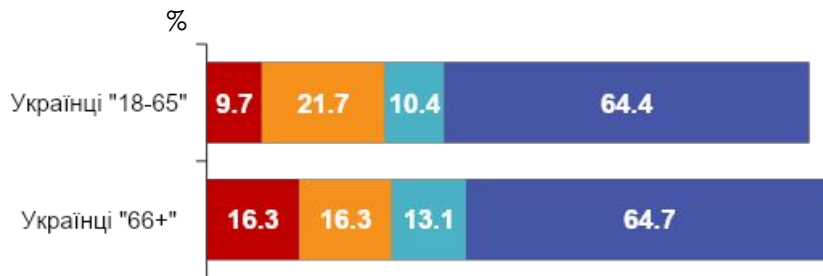
База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Як би ви оцінили рівень своєї медіаграмотності. Дайте оцінку за 10-бальною шкалою, де 1 – вкрай низький рівень, 10 – високий рівень.

Відвідування курсів / тренінгів із медіаосвіти знайомими, %

- Особисто відвідував/ла такі курси
- Чув/ла, що такі курси є, але не відвідував/ла їх
- Ні, не чув/ла

- Так, студенти у вишах
- Дорослі відвідували спеціальні курси (тренінги, семінари) з медіаосвіти, в т.ч. онлайн.
- Так, діти в школі
- Не знаю

- Більше половини українців (57%) чули або особисто відвідували курси / тренінги з медіаграмотності. Це вдвічі більше, ніж у 2020 році.

- Лише 2% українців віком 66+ відвідували курси з медіаграмотності, 36% чули про них. Серед усієї української аудиторії ці частки складають відповідно 7% та 46%.

База: всі опитані, N= 1200 (українці «18–65»), N= 400 (українці «66+»). Питання: Чи чули ви про курси (тренінги, семінари) або навчальні дисципліни з медіаосвіти, на яких можна підвищити свій рівень медіаграмотності? Хтось із ваших знайомих, друзів, близьких чи їхніх дітей відвідував уроки або спеціальні курси з медіаосвіти / медіаграмотності? Чи чули ви про громадські ініціативи / організації, що перевіряють точність і правдивість матеріалів у медіа?

3. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

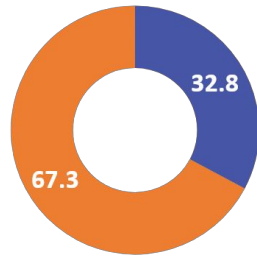
3.6. Соціально-демографічний профіль опитаних

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОПИТАНИХ

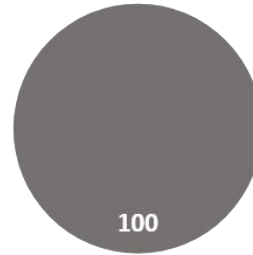
Стать, %

■ Чоловіча ■ Жіноча

Вік, %

■ 18-25 років
■ 26-35 років
■ 36-45 років
■ 46-55 років
■ 56-65 років

Освіта, %

Початкова, середня загальна

23.0

Середня спеціальна

48.0

Повна /неповна вища

29.0

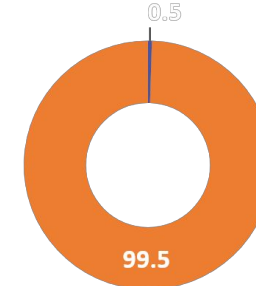

Мова спілкування у родині, %

Участь у бойових діях в ролі військового, %

■ Так ■ Ні

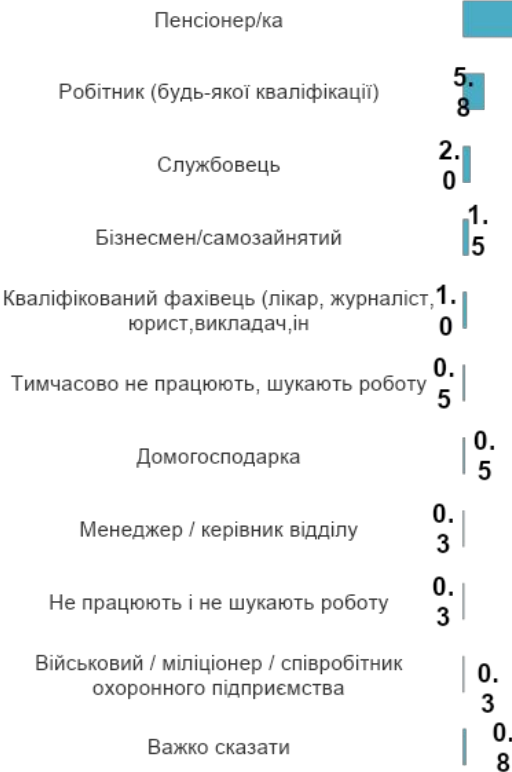

- Соціально-демографічні характеристики опитаних відповідають реальним розподілам серед дорослого населення України, відповідно до даних Державної служби статистики*.

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОПИТАНИХ

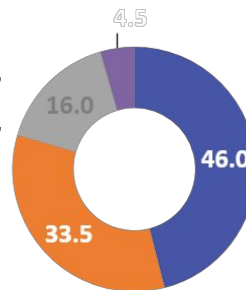

Зайнятість, %

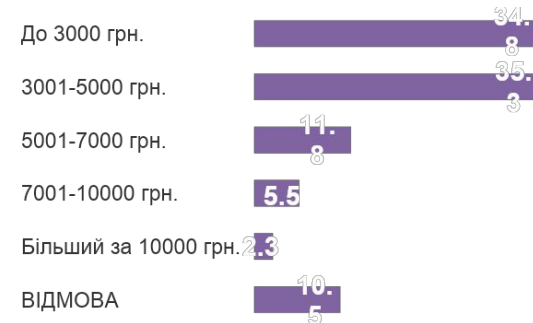

Суб'єктивна оцінка рівня добробуту родини, %

- Вистачає лише на їжу
- Вистачає загалом на прожиття
- Вистачає на все необхідне, але нам не до заощаджень
- Вистачає на все необхідне, робимо заощадження

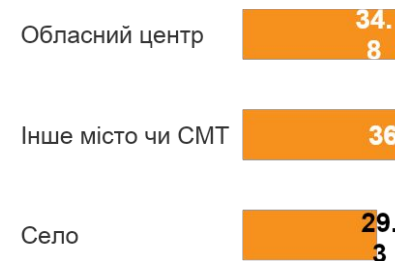
Середньомісячний дохід на одного члена родини, %

Регіон, %

Населений пункт, %

4. ГОЛОВНІ ВИСНОВКИ

ІНДЕКС МЕДІАГРАМОТНОСТІ УКРАЇНЦІВ ВІКОМ 66+: 2023

- Рівень загального індексу медіаграмотності серед українців старшої вікової групи (66+) очікувано нижчий, ніж в українській аудиторії віком 18–65 років. Частка аудиторії з вищим за середній рівнем показника у групі 66+ складає **45%**, тимчасом як серед українців у цілому **76%**.
- Для категорії 66+ характерні нижчі, ніж для населення України в цілому, значення всіх чотирьох субіндексів медіаграмотності: розуміння, використання, цифрової компетентності та чутливості до спотвореного контенту.
- Згідно з отриманими результатами, медіаграмотність **13%** українців віком 66+ років є низькою, у **43%** — нижча за середню, **41%** має вищий за середній рівень медіаграмотності і майже третина **4%** — високий.

ЗМІНА В МЕДІЙНИХ ВПОДОБАННЯХ

- Серед змін у медійних вподобаннях українців віком 66+, які відбулися за останній рік, слід констатувати потужне зростання зацікавленості продуктами українського виробництва та присвячених українській історії та культурі; контентом суспільно-політичної тематики, а також матеріалам від військових експертів.
- Разом із цим від **78%** до **90%** повністю відмовились від медіапродуктів російського виробництва (в тому числі музики), офіційного та опозиційного суспільно-політичного контенту.

СТАВЛЕННЯ ДО СУСПІЛЬНИХ МЕДІА

- У порівнянні з усією українською аудиторією старша вікова група (66+) менш поінформована про наявність в Україні суспільних медіа: про їхнє існування знає **44%** (серед українців у цілому — **54%**).
- **72%** українців віком 66+ вважають існування в країні суспільних медіа важливим.

МЕДІАСПОЖИВАННЯ: ДЖЕРЕЛА ТА ЧАСТОТА ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ТЕМАТИКИ

- Основним джерелом отримання інформації про суспільно-політичне життя в українців віком 66+ є національний телемарафон (**55%**; серед українців у цілому — **31%**);
- **40%** використовують соціальні мережі; а рівні частки (по **34%**) дивляться ефіри телеканалів, які не транслюють марафон, та спілкуються з друзями, сусідами, колегами.

КОРИСТУВАННЯ ІНТЕРНЕТОМ ТА ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

- Лише половина (**51%**) українців старшого віку користуються інтернетом щодня або майже щодня. **42%** не користуються інтернетом взагалі. Цілком очікуваною є залежність частоти користування інтернетом від рівня освіти.
- Основним пристроєм доступу до мережі в українців віком 66+ років, так само як і в української аудиторії в цілому, є смартфон (**90%** проти **96%**).
- Основними мотивами користування інтернетом серед українців віком 66+ є знайомство з новинами (**83%**) та пошук необхідної інформації (**70%**).

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ: ЧУТЛИВІСТЬ ДО СПОТВОРЕНОГО КОНТЕКСТУ

- Значущість проблеми дезінформації підкреслюють **60%** серед категорії 66+. Тимчасом як серед українців у цілому вона складає **64%**.
- Лише **29%** українців віком 66+ перевіряють інформацію на достовірність. Серед усієї української аудиторії ця частка складає **54%**.
- Найбільше українці віком 66+ довіряють інтерв'ю з очевидцями подій (**56%** проти **56%** серед усієї української аудиторії) та думкам відомих експертів (**39%** проти **31%**).
- На думку українців віком 66+, контент ЗМІ найчастіше спотворюється в інтересах політиків та політичних сил для створення власного позитивного іміджу (**62%**). Цікаво, що частка серед старшої вікової категорії 66+, яка вважає, що держава є інститутом, зацікавленим у продукуванні спотвореного контенту, складає **26%**. Це нижче, ніж серед української аудиторії в цілому (**32%**).
- Актуальність проблеми замовних матеріалів у ЗМІ констатує половина українців віком 66+ (**49%**); **22%** вважають її неактуальною; **20%** вперше чують про джінсу.
- Лише **2%** українців віком 66+ відвідували курси з медіаграмотності і **36%** чули про них. Серед усієї української аудиторії ці частки складають відповідно **7%** та **46%**.

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!

ВИКОРИСТАННЯ TELEGRAM

База: ті, хто користується інтернетом, N= 1132 (українці «18–65»), N= 234 (українці «66+»). Питання: Скільки телеграм-каналів ви читаєте щодня?

ВИКОРИСТАННЯ ТЕЛЕГРАМУ

База: ті, хто користується інтернетом, N= 1132 (українці «18–65»), N= 234 (українці «66+»). Коли ви знайомитесь з контентом в інтернеті, який викликає у вас певні емоції, ви зазвичай його...?

- Ні, штучний інтелект не несе загрози
- Так, я знаю про випадки, коли була поширена неправда, згенерована ШІ, але мені було б важко її ідентифікувати
- Так, але я володію навичками роботи з ШІ та регулярно перевіряю інформацію
- Важко сказати

